

II

(Tiedonannot)

EUROOPAN UNIONIN TOIMIELINTEN, ELINTEN, TOIMISTOJEN JA
VIRASTOJEN TIEDONANNOT

EUROOPAN KOMISSIO

KOMISSION TIEDONANTO

Tiedonanto vähämerkityksisistä sopimuksista, jotka eivät Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 101 artiklan 1 kohdassa tarkoitettulla tavalla rajoita tuntuvasti kilpailua (*de minimis* - tiedonanto)

(2014/C 291/01)

I

1. Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 101 artiklan 1 kohdassa kielletään yritysten väliset sopimukset, jotka ovat omiaan vaikuttamaan jäsenvaltioiden väliseen kauppaan ja joiden tarkoituksena on estää, rajoittaa tai vääristää kilpailua sisämarkkinoilla tai joista seuraa, että kilpailu estyy, rajoittuu tai vääristyy sisämarkkinoilla. Euroopan unionin tuomioistuimien on selventänyt, että kyseistä määräästä ei sovelleta, jos sopimuksella ei ole tuntuvaa vaikutusta jäsenvaltioiden väliseen kauppaan tai kilpailuun⁽¹⁾.
2. Tuomioistuimien on myös selventänyt, että sopimus, joka on omiaan vaikuttamaan jäsenvaltioiden väliseen kauppaan ja jonka tarkoituksena on estää, rajoittaa tai vääristää kilpailua sisämarkkinoilla, merkitsee luonteensa puolesta ja sen todellisista seurauksista riippumatta tuntuvaa kilpailun rajoittamista⁽²⁾. Tämä tiedonanto ei siis koske sopimuksia, joiden tarkoituksena on estää, rajoittaa tai vääristää kilpailua sisämarkkinoilla.
3. Komissio määrittelee tässä tiedonannossa markkinaosuusrajojen avulla olosuhteet, joissa se katsoo, että sopimukset, joista voi seurata, että kilpailu estyy, rajoittuu tai vääristyy sisämarkkinoilla, eivät rajoita kilpailua tuntuvasti perussopimuksen 101 artiklassa tarkoitettulla tavalla. Tämä negatiivinen määrittelytapa ei tarkoita sitä, että sellaiset yritysten väliset sopimukset, jotka ylittävät tässä tiedonannossa vahvistetut raja-arvot, rajoittavat tuntuvasti kilpailua. Tällaisilla sopimuksilla voi olla ainoastaan vähäinen vaikutus kilpailuun, ja ne eivät sen vuoksi ole välttämättä perussopimuksen 101 artiklan 1 kohdassa kiellettyjä sopimuksia⁽³⁾.
4. On myös mahdollista, että sopimukset eivät kuulu perussopimuksen 101 artiklan 1 kohdan soveltamisalaan, koska ne eivät ole omiaan vaikuttamaan tuntuvasti jäsenvaltioiden väliseen kauppaan. Tässä tiedonannossa ei täsmennetä, milloin on kyse tuntuvasta vaikutuksesta jäsenvaltioiden väliseen kauppaan. Tästä on annettu ohjeet komission tiedonannossa kauppaan kohdistuvasta vaikutuksesta⁽⁴⁾. Siinä määritetään, millaiset sopimukset eivät periaatteessa ole omiaan vaikuttamaan tuntuvasti jäsenvaltioiden väliseen kauppaan, kun markkinaosuuden kynnysarvoksi asetetaan viisi prosenttia ja liikevaihdon kynnysarvoksi 40 miljoonaa euroa⁽⁵⁾. Tällaiset sopimukset eivät yleensä kuulu 101 artiklan 1 kohdan soveltamisalaan, vaikka niiden tarkoituksena olisi estää, rajoittaa tai vääristää kilpailua.

⁽¹⁾ Ks. asia C-226/11, Expedia, ei vielä julkaistu oikeustapauskokoelmassa, 16 ja 17 kohta.

⁽²⁾ Ks. asia C-226/11, Expedia, erityisesti 35–37 kohta.

⁽³⁾ Ks. esim. yhdistetyt asiat C-215/96 ja C-216/96, Bagnasco ym., tuomio 21.1.1999 (Kok., s. I-135, 34 ja 35 kohta).

⁽⁴⁾ Ks. komission tiedonanto EY:n perustamissopimuksen 81 ja 82 artiklassa tarkoitettua kauppaan kohdistuvan vaikutuksen käsitettä koskevista suuntaviivoista (EUVL C 101, 27.4.2004, s. 81), erityisesti 44–57 kohta.

⁽⁵⁾ On todettava, että sopimukset pienten ja keskisuurten yritysten (pk-yritysten), sellaisena kuin ne on määritelty mikroyritysten sekä pienten ja keskisuurten yritysten määritelmästä 6. toukokuuta 2003 annetussa suosituksessa (EUVL L 124, 20.5.2003, s. 36) tai sen mahdollisesti tulevaisuudessa korvaavassa suosituksessa, eivät yleensä myöskään ole omiaan vaikuttamaan jäsenvaltioiden väliseen kauppaan. Ks. erityisesti kauppaan kohdistuvaa vaikutusta koskevan tiedonannon 50 kohta.

5. Komissio ei aloita kantelun perusteella eikä omasta aloitteestaan menettelyä tämän tiedonannon soveltamisalaan kuuluvissa tapauksissa. Jos komissio on aloittanut menettelyn, mutta yritykset voivat osoittaa, että ne ovat olettaneet vilpittömässä mielessä, että 8–11 kohdassa tarkoitettujen markkinaosuudet eivät ole ylittyneet, komissio ei määrää niille sakkoja. Vaikka tiedonanto ei velvoita jäsenvaltioiden tuomioistuimia ja kilpailuviranomaisia, siinä pyritään antamaan myös niille perussopimuksen 101 artiklan soveltamista koskevia ohjeita ⁽¹⁾.
6. Tässä tiedonannossa esitettyjä periaatteita sovelletaan myös yritysten yhteenliittymien päätöksiin ja yhdenmukaistettuihin menettelytapoihin.
7. Tämä tiedonanto ei vaikuta Euroopan unionin tuomioistuimen tulkintoihin perussopimuksen 101 artiklasta.

II

8. Komissio katsoo, että yritysten väliset sopimukset, jotka ovat omiaan vaikuttamaan jäsenvaltioiden väliseen kauppaan ja joista voi seurata, että kilpailu estyy, rajoittuu tai vääristyy sisämarkkinoilla, eivät rajoita kilpailua tuntuvasti perussopimuksen 101 artiklan 1 kohdassa tarkoitetulla tavalla,
 - a) jos yhdenkään sopimuspuolen markkinaosuus ei ylitä 10:tä prosenttia millään sopimuksen vaikutusalaan kuuluvilla merkityksellisillä markkinoilla, kun sopimuspuolet ovat todellisia tai mahdollisia kilpailijoita joillakin näistä markkinoista (keskenään kilpailevien yritysten väliset sopimukset) ⁽²⁾; tai
 - b) jos yhdenkään sopimuspuolen markkinaosuus ei ylitä 15:tä prosenttia millään sopimuksen vaikutusalaan kuuluvilla merkityksellisillä markkinoilla, kun sopimuspuolet eivät ole todellisia tai mahdollisia kilpailijoita millään näistä markkinoista (sellaisten yritysten väliset sopimukset, jotka eivät kilpaile keskenään).
9. Niissä tapauksissa, joissa on vaikea määrittää, onko kyse keskenään kilpailevien vai kilpailemattomien yritysten välisestä sopimuksesta, sovelletaan 10 prosentin raja-arvoa.
10. Kun eri toimittajien tai jakelijoiden tekemien tavaroiden tai palveluiden myyntiä koskevien sopimusten kumulatiivinen vaikutus rajoittaa kilpailua merkityksellisillä markkinoilla (markkinavaikutuksiltaan samankaltaisten sopimusten rinnakkaisten verkostojen kumulatiivinen markkinoilta sulkeva vaikutus), 8 ja 9 kohdassa mainitut markkinaosuusraajat alennetaan viiteen prosenttiin sekä keskenään kilpailevien yritysten välisten että sellaisten yritysten välisten sopimusten osalta, jotka eivät kilpaile keskenään. Kun yksittäisen toimittajan tai jakelijan markkinaosuus on enintään viisi prosenttia, sen ei yleensä katsota lisäävän merkittävästi kumulatiivista markkinoilta sulkevaa vaikutusta ⁽³⁾. Kumulatiivisen markkinoilta sulkevan vaikutuksen olemassaolo on epätodennäköistä, jos markkinavaikutuksiltaan samankaltaiset sopimukset (sopimusten verkostot) kattavat alle 30 prosenttia merkityksellisistä markkinoista.
11. Lisäksi komissio katsoo, että sopimukset eivät rajoita kilpailua tuntuvasti, jos 8, 9 ja 10 kohdassa vahvistetut sopimuspuolten 10, 15 ja 5 prosentin markkinaosuusraajat ylittyvät korkeintaan kahdella prosenttiyksiköllä kahden peräkkäisen kalenterivuoden aikana.

⁽¹⁾ Sen määrittämiseksi, onko kilpailunrajoitus tuntuva, kilpailuviranomaiset ja jäsenvaltioiden tuomioistuimet voivat erityisesti ottaa huomioon tässä tiedonannossa vahvistetut raja-arvot. Niitä ei kuitenkaan ole pakko ottaa huomioon. Ks. asia C-226/11, Expedia, 31 kohta.

⁽²⁾ Suuntaviivat Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 101 artiklan soveltamisesta horisontaalista yhteistyötä koskeviin sopimuksiin (EUVL C 11, 14.1.2011, s. 1), 10 kohta. Kaksi yritystä katsotaan todellisiksi kilpailijoiksi, jos ne toimivat samoilla merkityksellisillä markkinoilla. Yritys katsotaan toisen yrityksen mahdolliseksi kilpailijaksi, jos sopimuksen puuttuessa on todennäköistä, että vastauksena suhteellisten hintojen pieneen mutta pysyvään nousuun se toteuttaisi lyhyen ajan kuluessa tarvittavat lisäinvestoinnit tai vastaisi muista välttämättömistä vaihtokustannuksista tullakseen niille merkityksellisille markkinoille, joilla toinen yritys toimii.

⁽³⁾ Suuntaviivat vertikaalisista rajoituksista (EUVL C 130, 19.5.2010, s. 1), erityisesti 76, 134 ja 179 kohta. Vertikaalisia rajoituksia koskevilla suuntaviivoilla tietyjen rajoitusten osalta viitataan kokonaismarkkinaosuuden lisäksi myös tietyn tavarantoimittajan tai ostajan sidottuun markkinaosuuteen, mutta tässä tiedonannossa kaikki markkinaosuusraajat tarkoittavat kokonaismarkkinaosuuksia.

12. Markkinaosuuden laskeminen edellyttää asian kannalta merkityksellisten markkinoiden määrittämistä. Ne muodostuvat merkityksellisistä tuotemarkkinoista ja merkityksellisistä maantieteellisistä markkinoista. Merkityksellisiä markkinoita määriteltäessä on otettava huomioon tiedonanto merkityksellisten markkinoiden määritelmästä ⁽¹⁾. Markkinaosuudet tulee laskea myynnin arvoa koskevien tietojen tai, silloin kun se on tarkoituksenmukaista, oston arvoa koskevien tietojen perusteella. Jos arvotietoja ei ole saatavilla, voidaan käyttää muuhun luotettavaan markkinatietoon, kuten määrätietoihin, perustuvia arvioita.
13. Tämän tiedonannon 2 kohdassa tarkoitetun, Euroopan unionin tuomioistuimen esittämän selvennyksen perusteella tämä tiedonanto ei kata sopimuksia, joiden tarkoituksena on estää, rajoittaa tai vääristää kilpailua sisämarkkinoilla. Sen vuoksi komissio ei sovelleta tällaisiin sopimuksiin 8–11 kohdassa vahvistettuja, markkinaosuusrajoihin perustuvia poikkeuksia ⁽²⁾. Esimerkiksi keskenään kilpailevien yritysten välisten sopimusten tapauksessa komissio ei sovelleta tässä tiedonannossa esitettyjä periaatteita sopimuksiin, jotka sisältävät rajoituksia, joilla suoraan tai välillisesti pyritään a) vahvistamaan hintoja myytäessä tuotteita kolmansille; b) rajoittamaan tuotantoa tai myyntiä; tai c) jakamaan markkinat tai asiakkaat. Vastaavasti komissio ei sovelleta kyseisiin markkinaosuusrajoihin perustuvia poikkeuksia sopimuksiin, jotka sisältävät jossakin nykyisessä tai tulevassa komission ryhmäpoikkeusasetuksessa lueteltuja vakavimpia kilpailunrajoituksia ⁽³⁾. Komissio katsoo, että tällaisten sopimusten tarkoituksena on yleensä kilpailun rajoittaminen.
14. Edellä 8–11 kohdassa esitettyihin markkinaosuusrajoihin perustuva poikkeus koskee erityisesti sellaisia sopimusten ryhmiä, jotka eivät kuulu minkään komission ryhmäpoikkeusasetuksen soveltamisalaan ⁽⁴⁾. Kyseinen poikkeus koskee myös komission ryhmäpoikkeusasetuksen soveltamisalaan kuuluvia sopimuksia, jos niihin sisältyy poikkeuksen ulkopuolelle jäävä rajoitus, jota ei lueta vakavimpiin rajoituksiin kuuluvaksi, mutta joka ei myöskään kuulu komission ryhmäpoikkeusasetuksen soveltamisalaan ⁽⁵⁾.
15. Tässä tiedonannossa 'yrityksellä', 'sopimuspuolella', 'jakelijalla' ja 'toimittajalla' tarkoitetaan myös niihin sidossuhteessa olevia yrityksiä.
16. Tässä tiedonannossa 'sidossuhteessa olevilla yrityksillä' tarkoitetaan
- a) yrityksiä, joissa sopimuspuolella suoraan tai välillisesti on
 - i. valtuudet käyttää yli puolta äänimäärästä; tai
 - ii. valtuudet nimittää enemmän kuin puolet hallintoneuvoston, hallituksen tai yritystä lain mukaan edustavien toimielinten jäsenistä;
 - iii. oikeus johtaa yrityksen liiketoimintaa;
 - b) yrityksiä, joilla on välittömästi tai välillisesti a alakohdassa luetellut oikeudet tai valtuudet sopimuspuoleen nähden;
 - c) yrityksiä, joissa b alakohdassa tarkoitettulla yrityksellä on välittömästi tai välillisesti a alakohdassa luetellut oikeudet tai valtuudet;

⁽¹⁾ Komission tiedonanto merkityksellisten markkinoiden määritelmästä yhteisön kilpailuoikeuden kannalta (EYVL C 372, 9.12.1997, s. 5).

⁽²⁾ Näiden sopimusten osalta komissio käyttää harkintavaltaansa, kun se päättää menettelyn aloittamisesta tai aloittamatta jättämisestä.

⁽³⁾ Sellaisten yritysten, jotka eivät kilpaile keskenään, välisistä toimitus- ja jakelusopimuksista ks. erityisesti komission asetus (EU) N:o 330/2010, annettu 20 päivänä huhtikuuta 2010, Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 101 artiklan 3 kohdan soveltamisesta tiettyihin vertikaalisten sopimusten ja yhdenmukaistettujen menettelytapojen ryhmiin (EUVL L 102, 23.4.2010, s. 1), 4 artikla. Näiden yritysten välisistä lisenssisopimuksista ks. erityisesti komission asetus (EU) N:o 316/2014, annettu 21 päivänä maaliskuuta 2014, Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 101 artiklan 3 kohdan soveltamisesta teknologiansiirtosopimusten ryhmiin (EUVL L 93, 28.3.2014, s. 17), 4 artiklan 2 kohta. Keskenään kilpailevien yritysten välisistä toimitus- ja jakelusopimuksista ks. erityisesti komission asetus (EU) N:o 1217/2010, annettu 14 päivänä joulukuuta 2010, Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 101 artiklan 3 kohdan soveltamisesta tutkimus- ja kehityssopimusten tiettyihin ryhmiin (EUVL L 335, 18.12.2010, s. 36), 5 artikla, komission asetus (EU) N:o 1218/2010, annettu 14 päivänä joulukuuta 2010, Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 101 artiklan 3 kohdan soveltamisesta erikoistumisopimusten tiettyihin ryhmiin (EUVL L 335, 18.12.2010, s. 43), 4 artikla, ja asetuksen (EU) N:o 316/2014 4 artiklan 1 kohta.

⁽⁴⁾ Esimerkiksi tavaramerkkisopimukset ja useimmat kilpailijoiden väliset sopimukset, tutkimus- ja kehityssopimuksia sekä erikoistumisopimuksia lukuun ottamatta, eivät kuulu minkään ryhmäpoikkeusasetuksen soveltamisalaan.

⁽⁵⁾ Poikkeuksen ulkopuolelle jäävien rajoitusten osalta ks. erityisesti asetuksen (EU) N:o 330/2010 5 artikla, asetuksen (EU) N:o 316/2014 5 artikla ja asetuksen (EU) N:o 1217/2010 6 artikla.

- d) yrityksiä joissa sopimuspuolella on yhdessä yhden tai useamman a, b tai c alakohdassa tarkoitettun yrityksen kanssa taikka joissa kahdella tai useammalla viimeksi mainituista yrityksistä yhdessä on a alakohdassa luetellut oikeudet tai valtuudet;
- e) yrityksiä, joissa a alakohdassa tarkoitettut oikeudet tai valtuudet ovat yhdessä
- i. sopimuspuolilla tai niihin sidossuhteessa olevilla a–d alakohdassa tarkoitetuilla yrityksillä; tai
 - ii. yhdellä tai useammalla sopimuspuolella taikka yhdellä tai useammalla niihin sidossuhteessa olevalla a–d alakohdassa tarkoitettulla yrityksellä ja yhdellä tai useammalla kolmannella osapuolella.
17. Edellä olevaa e alakohtaa sovellettaessa näiden yhteisessä määräysvallassa olevien yritysten markkinaosuus jaetaan tasan niiden yritysten kesken, joilla on a alakohdassa luetellut oikeudet tai valtuudet.
-